ספק גרדרוהו **ההיא שעתא.** ואם תאמר האי דור היכא קאי אי ברשות הרבים ובספיקא אחת טהור ואי ברשות היחיד מאי משני שהטילה כמין נפל לבור והתנן (טהרות פ״ו מ״ד) כל ספיקות וספיקי דספיקות שאתה יכול להרבות ברשות היחיד טמא ויש לומר דגרירת חולדה וברדלס הוי ספק הרגיל כדפי׳ לעיל אומר ר״י דל״ל דרגלי הכהן היו ברשות הרבים דע״כ בחווייהו ליכא פותח טפח דאי איכא פותח טפח (מפני) מה מועלת גרירה והא פותח טפח מביא את הטומאה [א] ואי רגליו ברשו׳ היחיד ניחוש שמא גרדרוהו נגד רגליו וטומאה בוקעת ועולה [ב] ועוד י״ל דרגלי הכהן ברשות היחיד היו וגרדרוהו ואכלוהו הוי ספק הרגיל: **ולא** חיישינן לחולדה. הא לא פריך דניחוש לחולדה אפילו מדת לבית דת״כ אין לדבר סוף דאי אפשר שלא יבדוק אחד קודם חבירו ואיכא למיחש שמא הביאה חולדה מדת אחין בדוק לבדוק אלא ממקום למקום פריך דהיינו באותו הבית עצמו כלומר ולא חיישינן לחולדה באותו בית עצמו:

בשלשה עשר לא משיירא. פי׳ [ג] פעם אחינה משיירת ולהכי היכא דלא חזינן לא חיישינן כיון דאפי׳ גרדה פעם אחין משיירת אבל היכא דחזינן חיישינן כיון דפעמים משיירת וכ״ד לעולם משיירת ואפי׳ לא חזינן לא חיישינן וגבי בשר אפילו חזינן לא חיישינן דלעולם לא משיירת וא״ש אביי כדבי זירא [ד]: **היינו תשע חנויות.** לפי מה שפ״ה לענין בדיקה לא נהירא לר״י דהיכי מייתי ראיה מתשע חנויות דהוי ספיקא דאורייתא ואזלינן לחומרא והכא ספיקא דרבנן הוא [ה] כדאמרינן בסמוך מיהו י״ל דאיירי כגון שלא ביטל ועוד קשה דגבי תשע חנויות ליכא חזקת היתר [ו] אבל הכא אוקמא אחזקת בדוק דהא בבדוק מיירי דאי לאו הכי פשיטא דבעי בדיקה וגראה לר״י דלעניין [ז] שהביא עכבר לבית ונמצא קבעי אי שרי לאכילה אי לאו ואם תאמר כי אתא עכבר ושקל מהני ליבורין אמאי חשיב ליה קבוע מאי שנא נמצא בפי עכבר מנמצא ביד נכרי [ח] דבפ׳ גיד הנשה (חולין לה. ושם) פריך לרב דאמר בשר שנתעלם מן העין אסור מבנמצא הלך אחר הרוב ומשני שנמצא ביד נכרי ואומר ר״י דהכא מיירי כשראינו שלקח מן הקבוע שנולד הספק במקום קביעות אבל אם לא ראינו הוה ליה כפירש ואזלינן בתר רובא [ט] והא דפריך בתערובות (זבחים דף עג:) גבי זבחים שנתערבו בחטאות המתות או בשור הנסקל אמאי ימותו כולם נכבשיהו ויידינהו וימא כל דפרש מרובא פרש אע״פ שכבר נולד הספק במקום קביעות [י] שאני התם דלא הוי קבוע גמור שהאיסור מעורב בהיתר ואינו ניכר ומדרבנן אסרו בקבוע זה [יא] דמדאורייתא לא חשיב קבוע אלא כשהאיסור ידוע במקומו [יב] ולהכי נמי גזרינן התם טפי שמא יקח מן הקבוע מבנמצא כיון שאין האיסור ידוע [יג]: **היינו שתי קופות.** הך סוגיא דמדמה בדיקת חמץ לשתי קופות לא אתי כר״ל דמוקי בשילהי הערל (יבמות פב.) להך דשתי קופות כשרבו חולין על התרומה [יד] אלא כר׳ יוחנן דלא בעי התם רבייה לגדידיה א״ש דמדמי חמץ להיא וכולה שמעתא מיירי שהכשר כל כך גדול דליכא למימר אכלתיה [טו]: הלך

ובא כהן והציץ בו לידע אם זכר הוא אם נקבה היא ובא מעשה לפני חכמים וטיהרוהו מפני שחולדה וברדלס מצויין שם והא הכא דודאי הטילה וספק גרדרוהו וספק לא גרדרוהו ההיא שעתא וקאתי ספק ומוציא מידי ודאי [א]לא תימא שהטילה נפל לבור אלא אימא שהפילה כמין נפל לבור והוי ספק וספק והא לידע אם זכר הוא אם נקבה היא קתני הכי קאמר לידע אם רוח הפילה אם נפל הפילה ואם תמצא לומר נפל הפילה לידע אם זכר הוא ואם נקבה היא ואיבעית אימא התם ודאי וודאי הוא כיון דחולדה וברדלס מצויין שם ודאי גרדרוהו בההיא שעתא נהי דשיורי משיירא מיגרר מיהת ודאי גרדום בההיא שעתא [ב](לישנא אחרינא נהי דודאי אכלום לא אמרינן ודאי גרדרוהו לחורייהו אמרינן) ומי אמרינן אין חוששין שמא גררה חולדה והא קתני סיפא [ג]מה שמשייר יניחנו בצנעה שלא יהא צריך בדיקה אחריו אמר אביי לא קשיא הא בארבעה עשר הא בשלשה עשר בשלשה עשר דשכיח ריפתא בכולהו בתי לא מצנעא בארבעה עשר דלא שכיחא ריפתא בכולהו בתי מצנעא אמר רבא וכי חולדה נביאה היא דידעא דהאידנא ארביסר ולא אפי עד לאורתא ומשיירא ומטמרא אלא אמר רבא מה שמשייר יניחנו בצנעה שמא תטול חולדה בפנינו ויהא צריך בדיקה אחריו תניא כוותיה דרבא הרוצה לאכול חמץ אחר בדיקה כיצד יעשה מה שמשייר יניחנו בצנעה שלא תבוא חולדה ותיטול בפנינו ויהא צריך בדיקה אחריו רב מרי אמר גזירה [ד]שמא יניח עשר וימצא תשע: [ה]תשע ציבורין של מצה ואחד של חמץ ואתא עכבר ושקל ולא ידעינן אי מצה שקל אי חמץ שקל היינו תשע חנויות פירש ואתא עכבר ושקל היינו סיפא [ו]דתנן [ז]תשע חנויות כולן מוכרין בשר שחוטה ואחת מוכרת בשר נבלה ולקח מאחת מהן ואינו יודע מאיזה מהן לקח ספיקו אסור ובנמצא הלך אחר הרוב [ח]שני ציבורין אחד של מצה ואחד של חמץ ולפניהם שני בתים אחד בדוק ואחד שאינו בדוק ואתו שני עכברים אחד שקל מצה ואחד שקל חמץ ולא ידעינן הי להאי עייל והי להאי עייל היינו שתי קופות [ט]דתנן [י]שתי קופות אחת של חולין ואחת של תרומה ולפניהם שני סאין אחד של חולין ואחד של תרומה ונפלו אלו לתוך אלו מותרין שאני אומר חולין לתוך חולין נפלו ותרומה לתוך תרומה נפלה אימור דאמרינן שאני אומר בתרומה

מותרין לזר כבתחלה אפי׳ אין בקופה כדי להעלות הסאה באחד ומאה שאנו אומרים חולין לתוך חולין נפלו אלמא תלינן לקולא היתר בהיתר ואיסור באיסור ואע״ג דאיכא למימר איפכא הכא נמי לקולא תלינן ואמרינן החמץ נכנס לשאינו בדוק והמלה לבדוק: בתרומה

ובא כהן והלין. על שפת הבור: **לידע אם זכר אם נקבה.** וכהן קרוב או מבני הבית היה ושלחוהו שם להגיד לאמו מה טיבו ותבחין בין טומאת וטהרת זכר לימי טומאת וטהרת נקבה ולא נזכרו אותו כהן על אזהרת לנפש לא יטמא [א] והלין בו בבור והנפל לא רואה וטיהרוהו ממאהיל על המת: **שחולדה וברדלס מצויין שם.** ופתח חור חולדה וברדלס פותח טפח הוא וגירורוהו לחורן ולא האהיל: **רוח הפילה.** שפיר מלא רוח ואם תמצא לומר נפל היה כלומר לכל אלה הולרך שמא רוח הוא ואגיד ואין כאן לא טומאת זכר ולא טומאת נקבה ואם תראה שהוא וולד לריכני לראות אם זכר אם נקבה: [ב] **ודאי גרדוהו.** מוחזקין הן בכך ולא דמי למתניתין דקתני הא חזינא חיישינן דנהי דודאי אכלה לא אמר אבל גירורוהו לחור שלהן אמר: **ברדלס.** אלנמ״ס פוטוייש״ר: **ומה שמשייר.** אחר בדיקה מאכילתו: יניחנו בצנעה: **בשלשה עשר.** ריש דקתני אין חוששין בבודק בשלשה עשר שמצוי פת הרבה לחולדה בתוך הבתים ואינה חוששת לשייר וסיפא בהדיא תנן בה בי״ד וכיון דלא חזיא החולדה פת הרבה בבתים כמות שהיא רגילה משיירת: **וכי חולדה נביאה היא.** לתת לב על כך ולראות את הנולד ויודעת שלא יאפו עוד היום: **ויעוול בפנינו.** והיכא דחזינן על כרחיך חיישינן: **וימצא תשע.** דהכא ודאי איכא למיחש דהא מוכחא מילתא שנטלה פרוסה אחת: **תשע ליבורין כו׳.** פיקחי הלכות הן: **ואתא עכבר ושקל.** ונכנס לבית בפנינו ולא ידעינן אי מתן שקל וכיון דחזינא לריכין אנו לבדוק או דילמא מלה שקל: **היינו תשע חנויות.** דקיימת לן בהו לקמיה דכל קבוע שנטלו ממקום קבועו אין הולכין בו אחר הרוב אלא כמחצה על מחצה וספק איסורא לחומרא: **פירש.** פרוסה מאחת מן הליבורין לאח׳ מן הזויות ולא ידענא מהי מינייהו פירש ואתא עכבר ושקליה ונכנס לבית: **היינו סיפא.** דמתני׳ [ג] דתשע חנויות דהיכא דלא לקחו במקום קבועו הולכין בו אחר הרוב: **ולקח מאחת מהנה.** בתוך החנות ספקו אסור דכל קבוע כמחצה על מחצה נידון דנפקא לן מן ואכל לו וקם עליו [ד] (כפ׳ בתרא דיומא) (פד:) ובפ״ק דכתובות (טו.): **ובנמצא.** בשר הנמצא בקרקע בין החנויות הלך אחר הרוב דכל דפרים מרובא פרש דכיון דפרים אין כאן תורת קבוע: **שתי קופות.** דבר זה אנו יכולין ללמדו ממשנת שתי קופות דתלינן לקולא: **ולפניהן שני סאין.** של פירות: **ונפלו אלו לתוך אלו.** הסאין לתוך אלו הקופות וידוע לנו שהאחד נפל בזו ואחד בזו ואין ידוע אי זה בזו ואי זה בזו: **הרי אלו מותרין.** פירות של קופות [ה] המולין ב) ס״א ל״ג, ג) [לקמן י:], ג) [דתניא כל״ל], ד) כתובות טו. תולין לה. נדה יח., ה) [ל״ל דתניא והא דלא מייתי משנה דתרומות פ״ז מ״ה עי׳ פי׳ ר״ש שם וכן בתוס׳ יבמות פב. ד״ה שתי], ו) לקמן מד. יבמו׳ פב. מיר לו: תוספתא דתרומות פ״ו הט״ו, ז) ל״ל נהיר, ח) [ויקרא כא], ט) [ל״ל אחר ד״ה בדלס], י) [ל״ל לאכילתו], כ) [דבריהם כל״ל], ל) [דברים יט], מ) [בפ״ט דסנהד׳ עט. כל״ל], נ) [קופה רש״ש],

לעזי רש״י

אלנמ״ס פוטוייש״ר [פוטיי״ש]. חולדה (אלנמ״ס היא מלה ערבית).

מוסף רש״י

ובא כהן והציץ בו. כהן חכם היה ומורה הוראות ומתבוין להוראות לה ימי טומאה וטהרה (נדה טו: וכנר״ז ע״ז מב.) אי נמי שגורה אצלו בבית וטוגעת בתרומתו ורולה להזהר ממנה כל ימי טומאתה, ויש אומרים לידע אימתי יהא זמן הבאת קרבנה אם לאו, יתרע במשמרתו אם לאו, ולא פגיעה לו, דבשביל (תור) [עור] עולה אחת לבולה משמרה לא עייל אלא כהן נפשיה לבהר, ועוד שהרי היא יכולה לאחר קרבנה כל זמן שתלבה, וגם לשון ראשון אינו נראה, דאי חכם הוא כלום הוא בא להאהיל ונעבור על לאו דטומאת מת, אלא כהן עם אחרן היה או קטן, ושגרתו אשה להניף ולרלות (נדה שם). **ברדלס.** גלגון אחמי אפא (ע״ז מב.). **מצויין שם.** וכבר אבלוהו או גרדוהו לאור שלהן ולא אילא כהן זה על המת (שם). כמין נפל. וספק אפיקא היא, דשמא לא נפל היה, אלא אפיר מלא רוח (שם). ולקח מאחת מהן. במקום קביעות (כתובות טו.). **אסור.** דנפקא לן מקראי בפרק בתרא דיומא (פד:) ובפ״ק דכתובות (טו:) כל קבוע כמחצה על מחצה דמי, וחה מן הקבוע לקח (חולין צה.) וכיון שלקחה ממקום הקביעות מחזקינן לה כמחצה על מחצה (נדה יח.). **ובנמצא.** בשר הנמצא בשוק ולא ידענן מאיזה פירס (כתובות טו.) נמצא בקרקע דהוה ליה מופרס מהן ולא לקחו ממקום הקביעות (נדה יח.) דמייל (חולין צה.). הלך אחר הרוב. דהשתא לאו קבוע הוא (שם) הואיל והבא לפניו לא במקום קביעות לקחה וכבר פירסה על ידי אחר, וכל דפרים מרובא פרש (כתובות טו.) ומותר (נדה יח.). **שתי קופות.** גדולות ובתוכן דגן (לקמן מד.).

מוסף תוספות

א. בבור ומטמא הכהן. תוס׳ ר״פ. ב. [אבל כש]רגלי הכהן הוא ברה״ר וכו׳ הוה ספק טומאה ברה״ר וכו׳ [ד]טהור, ומ״מ אם לא היה הטעם דספק מוציא מידי ודאי היה טמא מפני שמאהיל על הבור ושמא הוא בבור והו״ל ספק טומאה ברה״י דספיקו טמא שהרי הבור ברה״י הוא. **שם.** ג. לאו לעולם קאמר אלא. תוס׳ **שלמן.** ד. דהתם שאני דחזינן דשקל ולהכי מצריכין בדיקה אבל הכא דלא חזינן דשקל לא מצרכינן להו בדיקה. תוס׳ ר״פ. ה. וא״כ יש לנו לומר דאזלינן לקולא. **שם.** ו. כיון שהנבילה קבועה בין השחוטות. תוס׳ הרל״ש. ז. איסור דאורייתא קאמר כגון. **שם.** ח. דחשבינן ליה כמו נמצא והולכים אחר הרוב. **שם.** ט. [ו]גבי נמצא ביד גוי לא מיירי דשקל בפנינו אלא מיירי דלא חזינן היכא שקל גוי התיכה זו. תוס׳ ר״פ. י. [וא״כ] מה מועלת אותה פרישה דכל מקום שהולך הוי כקבוע. תוס׳ הרל״ש. יא. משום חשיבותא דבעלי חיים. מי׳ הר״ן. יב. ומשו״ה פרכינן דמסתייא דנימא הכי כי לא ניידי אבל היכא דניידי ליכא לאחמורי בהו כולי האי. מי׳ הר״ן. ועי׳ תוס׳ ר״פ. יג. אבל הכא דהאיסור מבורר הוי ליכא למיחש למידי דודאי לא יקח מן הקבוע דהינו האיסור כיון שהוא יודע האיסור. תוס׳ ר״פ. יד. ואפי׳ בדרבנן בעי רבויא. תוס׳ **שלמן.** דהתם איכא תרתי דאפי׳ אם נפלו תרומה לתוך חולין בטלה ברוב מדאורייתא. תוס׳ הרל״ש. טו. דאי לאו הכי הו״ל ספק ספיקא ספק אי דחמץ אי דמצה ואת״ל דחמץ אימא אכלתיה. **שם.**

מסורת הש״ס

רבינו חננאל

ובא כהן והציץ בו לידע מה הפילה, וטהרוהו חכמים מפני שחולדה וברדלס היו מצוין בבור. דאמרינן שמא גרדוהו בחור שלהם ולא היה שם בעת שהציץ. ולא האהיל עליו. ופרקינן לא תימא שהטילה נפל, אלא אימא כמין נפל דהוה ספק וספק וכו׳. ושמא גררה חולדה לא חיישינן, והתנן מה שמשייר יניחנו במקום מוצנע, מאי לאו דחיישינן כי האי גונא, וקתני שלא יהיה צריך בדיקה, מכלל שאם לא יניח במקום מוצנע צריך בדיקה. אמר רבא הכי תנן במתניתין יניחנו במקום מוצנע שמא תטול חולדה ככר של חמץ בפנינו ויהא צריך בדיקה אחריו. תניא כוותיה וכן הלכה. תשע צבורין של מצה ואחד של חמץ, ושקל עכבר חד מיניהו. היינו תשע חנויות, דתניא תשע חניות כלן מוכרות בשר שחוטה, ואחת מוכרת בשר נבלה, ולקח ואינו יודע מאיזה מהן לקח ספיקו אסור. פירוש, כלומר אם נפל ככר אחד מהן, ונטלו עכבר והכניסו לבית, היינו סיפא ובנמצא הלך אחר הרוב, פירוש נפל מן האדם חתיכה של בשר ונמצאת בשוק הולכין אחר הרוב, הלכך אם הרוב מצה הן. הבית אינו צריך בדיקה. ואם הרוב חמץ צריך בדיקה. וכן סוגיא דהדין שמעתא כולה. [היינו] הא דתנינן שתי קופות אחת של חולין ואחת של תרומה ולפניהם שני סאין אחד חולין [ואחד תרומה ונפלו אלו לתוך אלו ו]אלו לתוך אלו מותרין, שאני אומר חולין לתוך חולין נפלו כו׳, כך בכאן העכבר שנטל המצה הוא שנכנס בבית הבדוק, ואינו צריך בדיקה אחרת. ואמרינן אימור דאמרינן שאני אומר חולין לתוך חולין נפלו בדרבנן כו׳. אוקימנא להא בהדיא בפ׳ ראלו עוברין בפסח בתרומה בזמן הזה שהיא מדרבנן.

בתרומה דרבנן. בזמן הזה: **ולא ידעינן אי להאי על ואי להאי על.** אי מצרכינן בדיקה לתרוייהו אי לא: **היינו שני שבילין.** מהא דתנן גבי שני שבילין מצינו למיפשט: **אחד טמא.** קבר מוטל בו לרחבו וממלא את כולו ואין עובר בו שלא יאהיל: **והלך ועשה טהרות.** נגע בטהרות אח"כ: **והלך בשני.** יודעין הן שבשביל שהלך זה לא הלך זה להשתא ודאי אחד מהן טמא: **אם נשאלו.** כל א' לחכם שפקו בפני עצמו טהור ואין ב"ד יכול לטמאו כדקיימא לן[ט] בספק טומאה ברה"ר שפקו טהור ואם באו בבת אחת הואיל ובהוראה אחת יש לנו לומר טמאין או טהורין אי אפשר לנו לומר להם טהורים אתם שהרי האחד ודאי טמא: **רבי יוסי אומר כן כך וכן כך עמאין** גרסי': **כזה אחר זה דברי הכל טהורין.** אע"פ שכל אחד אומר לפנינו כך היה המעשה שלי ושל חבירי אבל איני נשאל אלא על עצמי מה תהא עלי: **עליו ועל חבירו.** מה תהא על שניהן ר' יוסי מדמי להו לבת אחת ואע"פ שאין שניהן לפניך אתה הוראה אחת לשניהן או טמאין אתם או טהורין אתם והרי אין אתה יכול לומר טהורין אתם: **ר' יהודה מדמי להו לזה אחר זה.** הואיל ואין כאן שואל אלא אחד משיבין לו טהור אתה שהרי ספק ביאה הוא ומעצמו יבין שאף חבירו כמוהו אבל כששניהן שואלין בתוך כדי דיבור צריך אתה להשיב לשניהן כאחד. וגבי בתים נמי אם באו לשאול זה לעצמו וזה בפני עצמו אמרינן ליה לכל חד מי אתה צריך לבדוק דכיון דבדיקת חמץ דרבנן תלינן לקולא ואמרינן ספקו מותר ואי בבת אחת באו שניהן לריכין בדיקה: **ספק על ספק לא על.** ראה עכבר שנטל חמץ באחר והבית בדוק ואין יודע אם נכנס או לא נכנס: **בקעה.** הרבה שדות הסמוכים יחד קרי בקעה: **בימות הגשמים.** הואיל בקעה רשות היחיד לטומאה מפני שכבר נמח הזרע ואין רשות לכל אדם ליכנס לה וקי"ל[יא] ספק טומאה ברשות היחיד ספקו טמא: **בשדה פלונית.** כלומר באחת השדות ויודעין אנו באיזו היא וכל שדה ושדה מסויימת במלריה: **במקום הלו.** בבקעה זו: **וחכמים מטמאין.** דהויא ליה ספק טומאה ברה"י ור"א לא חשיב לה ספק טומאה אא"כ נכנס לשדה אבל אינו יודע אם האהיל אם לא אבל השתא הוה ליה ספק ספיקא. וגבי בתים אפילו רבנן מודו דכיון דבדיקת חמץ דרבנן תלינן לקולא: **על.** העכבר נכנס לבית לפנינו ובדק בעל הבית אחריו ולא אשכח: **כל דבר שבחזקת טומאה.** במסכת נדה גל טמא שנתערב עם שני גלין טהורין בדקו אחד מהן ונמצא טהור הוא טהור ושניים טמאים שניים ומצאן טהורין הן טהורין והשלישי טמא שלשתן ומצאן טהורים כולן טמאים שהיה ר"מ אומר כל דבר שבחזקת טומאה לעולם הוא בטומאתו עד שיודע לך טומאה היכן היא וחכמים אומרים בודק בקרקע וחופר עד שיגיע לסלע או לקרקע בתולה שלא זזה ממקומה לעולם ואם לא מצא תולין ואומרים בא עורב ונטלה בא עכבר ונטלה. וגבי בדיקת חמץ אפילו לר"מ אמרינן עכבר אכלה דבדיקת חמץ דרבנן: **על ובדק ואשכח.** נכנס העכבר בפנינו ובדק בעל הבית אחריו ואשכח פרוסה ואינו יודע אם זו היא אם לאו: **אבד בה קבר.** אין ידוע היכן מקומו: **נמצא בה קבר.** לאחר זמן ואין ידוע אי זהו קבר האבוד בה: **הניח מנה.** של מעשר שני: **מעורבין.** ומביא הסלעים בשוה מנה ואומר כ"מ שהן מעות מעשר שני הרי הן מחוללים על הסלעים הללו ומעלה הסלעים לירושלים: **הכל חולין.** שהמנה נטל ואלו הובאו אחרי כן. וגבי חמץ נמי לרבנן הט' (נמי) שהניח אינן כאן וצריך לבדוק כל הבית שמא גרגרוס חולדות והעשר הנמצאות אינם אחר הבילן כאן: **היינו סיפא.** לרבי (מאיר) [דאמר] זה הנמצא זהו א' מן הראשונים הבא נמי א"ל לבדוק ולחזר אלא על הפרוסה האבודה ולרבנן צריך לחזר אחר כולן שאין כאן א' מן הראשונים: הבית

[ט] [עי' תוס' ביצה י: ד"ה הכל], [י] [לעיל ד:], [יא] כתובות כו. טהרות פ"ה [מ"ה], [יב] בבא בתרא נה: ע"ז ע. טהרות פ"ו [מ"ה], [יג] בכורות כה: נדה סא., [יד] בכורות כה:, [טו] ביצה י: [תוספתא מ"ש פ"ה ה"ה], [טז] ביצה י:, [יז] [פוטה כח:], [יח] [וע"ע תוס' כתובות כז. ד"ה והלן], [יט] [וע"ע תוס' ב"ב נה: ד"ה רבי אליעזר], [כ] [עי' תוס' ב"מ מה. ד"ה ליפלוג ותוס' ביצה י: ד"ה תולין ועי' שם סיעוד גם ברש"י דהתליפו שיטתייהו],

מוסף רש"י

דמדאורייתא בביטול בעלמא סגי ליה. דכתיב תשביתו ולא כתיב תבערו והשבתה דלב היא השבתה (לעיל ד:). **אחד טמא.** שיש בו קברות מפסיק כל דאבו ואין ידוע איזהו הטמא אבל כך מוחזקים באחד מהם (כתובות כז.). **טהורין.** הכל חד כי אמי לקמן תלינן ליה למימר בטהור הלך, דהוי ליה ספק טומאה ברשות הרבים וספיקו טהור (שם). **בבת אחת.** באו לשאול בבת אחת, שמאין. דהיכי נימא להו טהורים אתם, חד מינייהו ודאי בטמא אזל (שם). **בימות הגשמים.** הוי רשות היחיד לטומאה וספיקה טמא, שהרי אין מהלכין בה בני אדם אבא לקלקל הזריעה (רשב"ם ב"ב נה:). **הלכתי במקום הלז.** נכנסתי בבקעה זו (שם). **רחכמים מטמאין.** דסוף סוף מה לי שדה אחת מה לי ב' שדות, חדא ספיקא היא שמא הלך עד הקבר והאהיל, שמא לא הלך, ובדיקה טמא (שם). **ספק ביאה טהורה.** היכא דמספקא ליה אם נכנס באותה שדה, ואם תמצא לומר נכנס ספק אם בא עד מקום טומאה אם לאו, וספק ספיקא הוא וטהור, אבל היכא דליכא אלא ספק מגע, דפשיטא ליה דנכנס באותה שדה אלא שספק לו אם נגע בקבר אם לאו, חדא ספיקא היא וטמא (שם). **לעולם הוא בטומאתו.** אם לא נמצא הקבר שנאבד בשדה, אף על פי שנבדק כל השדה, בטומאתו הוא (בכורות כו.). **בודק עד שמגיע לסלע.** דודאי מאותו סלע ולמטה לא נעשה קבר שקשה הוא (שם). **או לקרקע בתולה.** שימצא קרקע קשה שלא היתה עבודה (שם). **הניח מנה.** ממעות מעשר שני בתיבה (ביצה י:). **תולין ומעשר שני מעורבין זה בזה.** הא אחד תולין ואינו יודע איזהו ונוטל היפה שבהן ואומר אם זו היא של מעשר הרי יפה ואם תולין היא תהא תכריתה מחוללת עליה (שם). **הכל חולין.** הואיל ולא העלו לירושלים לא הפרידן זה מזה ושניהם נטלו והניחן במקום אחר וזה תולין הוא שהניח הלוט אחרי כן ושכח (שם).

הלך באחד מהן ועשה טהרות. הא דנקט טהרות ולא קאמר אדם טהור משום לגבדי אע"ג דמוקמינן לה בחזקת טהורים מצריכין להו עבילה והזאה[א] שלא יגעו שניהם בתרומה דלא התרומה טמאה ולאית והאוכל במיתה[ב] ואם נגעו שניהם באחד ונכנס למקדש חייב[ג]: **בבת אחת** ד"ה **טמאים.** נראה דהיינו מדרבנן דמדאורייתא אפי' בבת אחת טהורים[ד]: **ספק על ספק לא על היינו בקע'.** תימה לר"י מה שייך לדמויי לבקעה[ה] דהכא אפי' ליכא אלא ספק אחד אוקמא אחזקת בדוק כדאמרינן לעיל[ו] ולעיל דימה אותו לספק טומאה ברשות הרבים והכא מדמי לספק טומאה ברשות היחיד[ז]:

ספק ביאה טהור. פר"י דבספק ספיקא פליגי וכן פר"ת במסכת ע"ז פרק בתרא (ד' ע.) אבל רש"י פירש שם בע"א[ח] ונראה לר"י דטעמא דרבי אליעזר דמטהר בספק ספיקא משום דלא גמרינן מסוטה לטומאת ברשות היחיד אלא ספיקא אחת כסוטה[ט] אבל תרי ספיקי לא ורבנן סברי כיון דמן הדין אפי' בספיקא אחת היה לטהר דאוקמא אחזקת טהרה ואפ"ה טמא הוא הדין אפילו בתרי ספיקי[י]:

על ובדק ולא אשכח פלוגתא דר' מאיר ורבנן. תימה אפי' לר"מ דאמר לעולם היא בחזקת טומאה וכו' ונפקא מינה לטהרות שנעשו על גביו הכא גבי בדיקה כיון שבדק ולא מצא מה יעשה אם יצריכוהו לבדוק פעם שניה נמי לא ימצא[יא] ורש"י פירש דאפי' לר' מאיר אמר אימר עכבר אכליה דבדיקת חמץ אינו אלא מדרבנן וקשה דהא בהדיא אמר פלוגתא דר' מאיר ורבנן[יא] וי"ל דמיירי בשלא בטלה וקאמר דלר' מאיר לא סגי בבדיקה כיון דלא אשכח והוי בספק לאו דלא ימצא וצריך לבטלו[יב] וסגי אפילו לרבי מאיר דלא איירי אלא בספק טומאה דאוריימתא אבל הכא דבדיקת חמץ דרבנן שרי: **חולין ומעשר שני מעורבים זה בזה.** פ"ה איבא סלעים בשוה מנה ואומר כל מקום שהוא מעות מעשר שני יהיו מחוללים על מעות הללו ובחנם פירש כן דמינייהו גופייהו היה יכול ליקח איזו מעות מעשר ואומר אם אלו מעות מעשר הרי טוב ואם לאו כל מקום שהן הרי הן מחוללין על אלו וריב"א הקשה לפרש"י דאין יכול לחלל אסלעים ובפרק הזהב (ב"מ ד' מה.) אמר טיבעא אטיבעא לא מחללין ושם פי'[טו]:

הניח עשר ומצא תשע פלוגתא דרבי ורבנן. דר' לטעמיה דאמר הוא קבר שאבד הוא קבר שנמצא וכיון שנמצא אחד א"ל לבדוק ורבנן עד שנמצא עשר כדפ"ה ומיירי שכל הכברות קשורים זה בזה דומיא דפלוגתא דרבי ורבנן דבפ"ק דבילה (דף י:) אמר מחלוקת בכיסים קשורים אבל כשאין קשורים דברי הכל חולין ומע"ש מעורבין זה בזה ואף על גב דהשתא אין לתלות בעכברים תלינן בקטנים[יג]: הניח

[א] מיי' פ"ב מהל' ממן הל' יא סמג לאוין לט טוש"ע או"ח סי' תלט סעיף ב:

עב ב ג מיי' פי"ט הל' אבות הטומאה הלכה כ:

עג ד מיי' שם פ"כ הל' ט ופ"ג מהל' ממן הלכה יב:

עד ה ו מיי' הל' ממן שם הלכה יא ופ"ט מהלכות טומאת מת הל"י טוש"ע או"ח סי' תלט ס"ב:

ז [מיי' פ"ח מהל' טומאת מת הל"ב]:

עה ח ט מיי' פ"ו מהל' מעשר שני הלכה ג ופ"ב מהל' ממן הלכה יב טוש"ע או"ח סי' תלט סעיף ג:

מוסף תוספות

א. שלא יבא הדבר לידי מכשול. תוס' הרא"ש. **ב.** ולא שייך למימר הכא נעמידנו על חזקתו כיון דמה נפשך טמא הוא. שם. **ג.** דמן התורה אוקי כל חד וחד אחזקיה. שם. **ד.** [ד]איכא ספק ספיקא. שם. **ה.** ועוד וגו'. שם. **ו.** הלכך פרש"י דאפי' לרבנן תלינן הכא לקולא. שם. **ז.** [ז]כאן חזר בו רש"י. תוס' שאנן. **ח.** [ד]אין לך בו אלא חדושו. מי' הר"ן. **ט.** [ד]מה לי ספיקא אחת מה לי תרי ספיקא. תוס' שאנן. **י.** וכי מצרכינן ליה ליצא מן הבית. תוס' ר"פ. **יא.** דהא עד השתא אמרינן היינו שני שבילין היינו בקעה, והכא משנינן לישנא אחרינא ואמרינן היינו פלוגתא. מי' הר"ן. **יב.** מן התורה. מי' רבינו **יג.** [ז]לרבנן לא צריך בטול. מהר"ם אלאוה. **יג.** נ"ל. ואפי' מיירי הכא כשמונחין בדיסקיא (פי' אמתחת של עור. רש"י לקמן יג.) שאין לתלות בעכברים מ"מ תלינן בקטנים וצריך בדיקה. תוס' שאנן.

רבינו חננאל

ציבור אחד חמץ ושני בתים בדוקין, ושקל עכבר ככר אחד מהן, ולא ידעינן בהי מינייהו על. פשטינן להה(א) משני שבילין, וקיי"ל כר' יוחנן דאמר הכל מודים [ש]אם נשאלו לחכם שניהם ביחד דברי הכל טמאים, נשאלו בזה אחר זה דברי הכל טהורין, לא נחלקו אלא בבא לישאל עליו ועל חברו, רבי יהודה מדמה ליה לבת אחת ושניהם טמאים, ור' יוסי מדמה לה לזה אחר זה ושניהן טהורין, וכן אם באו אלו הבעלי בתים ושאלו שניהם ביחד צריכין בדיקה, בזה אחר זה אין אחד מהן צריך בדיקה, בא אחד מהם לשאל על ביתו ועל בית חברו. הלכה כר' יוסי ואליבא דר' יוחנן. **ספק על ספק לא על.** פשטינן לה מבקעה בימות הגשמים שהיא רשות היחיד, וחלקו בו ר' אליעזר וחכמים, והלכה כחכמים שמטמאין. כן

[ב] [עי' תוס' ביצה י: ד"ה הכל], [ג] [לעיל ד:], [ד] כתובות כז. טהרות פ"ה [מ"ה], [ה] בבא בתרא נה: ע"ז ע. טהרות פ"ו [מ"ה], [ו] בכורות כה: נדה סא., [ז] בכורות כה:, [ח] ביצה י: [תוספתא מ"ש פ"ה ה"ה], [ט] ביצה י:, [י] [סוטה כח:], [יא] [וע"ע תוס' כתובות כז. ד"ה והלן], [יב] [וע"ע תוס' ב"ב נה: ד"ה רבי אליעזר], [יג] [עי' תוס' ב"מ מה. ד"ה ליפלוג ותוס' ביצה י: ד"ה תולין ועי' שם סיעוד גם ברש"י דהתליפו שיטתייהו],

מוסף רש"י

דמדאורייתא בביטול בעלמא סגי ליה. דכתיב תשביתו ולא כתיב תבערו והשבתה דלב היא השבתה (לעיל ד:). **אחד טמא.** שיש בו קברות מפסיק כל דאבו ואין ידוע איזהו הטמא אבל כך מוחזקים באחד מהם (כתובות כז.). **טהורין.** הכל חד כי אמי לקמן תלינן ליה למימר בטהור הלך, דהוי ליה ספק טומאה ברשות הרבים וספיקו טהור (שם). **בבת אחת.** באו לשאול בבת אחת, שמאין. דהיכי נימא להו טהורים אתם, חד מינייהו ודאי בטמא אזל (שם). **בימות הגשמים.** הוי רשות היחיד לטומאה וספיקה טמא, שהרי אין מהלכין בה בני אדם אבא לקלקל הזריעה (רשב"ם ב"ב נה:). **הלכתי במקום הלז.** נכנסתי בבקעה זו (שם). **רחכמים מטמאין.** דסוף סוף מה לי שדה אחת מה לי ב' שדות, חדא ספיקא היא שמא הלך עד הקבר והאהיל, שמא לא הלך, ובדיקה טמא (שם). **ספק ביאה טהורה.** היכא דמספקא ליה אם נכנס באותה שדה, ואם תמצא לומר נכנס ספק אם בא עד מקום טומאה אם לאו, וספק ספיקא הוא וטהור, אבל היכא דליכא אלא ספק מגע, דפשיטא ליה דנכנס באותה שדה אלא שספק לו אם נגע בקבר אם לאו, חדא ספיקא היא וטמא (שם). **לעולם הוא בטומאתו.** אם לא נמצא הקבר שנאבד בשדה, אף על פי שנבדק כל השדה, בטומאתו הוא (בכורות כו.). **בודק עד שמגיע לסלע.** דודאי מאותו סלע ולמטה לא נעשה קבר שקשה הוא (שם). **או לקרקע בתולה.** שימצא קרקע קשה שלא היתה עבודה (שם). **הניח מנה.** ממעות מעשר שני בתיבה (ביצה י:). **תולין ומעשר שני מעורבין זה בזה.** הא אחד תולין ואינו יודע איזהו ונוטל היפה שבהן ואומר אם זו היא של מעשר הרי יפה ואם תולין היא תהא תכריתה מחוללת עליה (שם). **הכל חולין.** הואיל ולא העלו לירושלים לא הפרידן זה מזה ושניהם נטלו והניחן במקום אחר וזה תולין הוא שהניח הלוט אחרי כן ושכח (שם).

עין משפט נר מצוה

עא א מיי' פ"ב מהל' ממן הל' יא סמג לאוין לט טוש"ע או"ח סי' תלט סעיף ב:

עב ב ג מיי' פי"ט הל' אבות הטומאה הלכה כ:

עג ד מיי' שם פ"כ הל' ט ופ"ג מהל' ממן הלכה יב:

עד ה ו מיי' הל' ממן שם הלכה יא ופ"ט מהלכות טומאת מת הל"י טוש"ע או"ח סי' תלט ס"ב:

ז [מיי' פ"ח מהל' טומאת מת הל"ב]:

עה ח ט מיי' פ"ו מהל' מעשר שני הלכה ג ופ"ב מהל' ממן הלכה יב טוש"ע או"ח סי' תלט סעיף ג:

בכאן צריך לבדוק. **על בדק ולא אשכח.** פשטינן לה מדרבנן דאמרי בודק עד שמגיע לסלע או לבתולה, פירוש, ארץ בתולה. **על בדק ואשכח.** פשטינן לה חלוקת ר' ורשב"ג, ר' אומר הקבר שנמצא הוא הקבר שאבד, רשב"ג אומר תבדק כל השדה כולה. **הניח תשע ומצא עשר,** חלוקת ר' ורבנן, דתניא הניח מנה ומצא מאתים חולין ומעשר שני מעורבין, כלומר המנה שהניח היה מעשר שני ובא אחד והוסיף עליו מנה אחד של חולין, וחכמים אומרים הכל חולין, כלומר אותו המנה של מעשר שיני ניטל ואלו אדם אחר הניחם וכולן חולין הם. **הניח עשר ומצא תשע,** חלוקת ר' ורבנן, דתניא הניח מאתים ומצא מנה, מנה מונח ומנה מוטל דברי רבי, כלומר אדם בא ונטל חצים והניח חצים והמנה הנמצא מעשר שני הוא, וחכמים אומרים הכל חולין, כלומר אותם המאתים של מעשר שני נלקחו וזה המנה אדם אחר הניחו וחולין הן.

עו א מיי' פי"ב מהל' מעשה ומושה הל' טז ופי"ב מהל' ממרים הל' יב טוש"ע או"ח סי' תלט סעיף ד:

עז ב ג מיי' פי"ב מהל' ממרים הל' ח ט טוש"ע או"ח סי' תלח סעיף ח:

עח ד ה ו ז מיי' שם הל' יג וטור שם:

עט ח ט מיי' שם הל' יד וטוש"ע שם ס"ב:

פ י מיי' שם הל' יג:

פא כ מיי' פי"ג מהל' מו"מ הל' ה סמג עשין לט טוש"ע או"ח סי' תלה:

פב ל מיי' שם הל' ג וסמג שם טוש"ע או"ח סי' תלד סעיף ח:

רבינו חננאל

הניח בזוית זו ומצא בזוית אחרת, חלוקת רשב"ג ורבנן, וקיימא לן כרבנן דאמרי הבית טמא, שאני אומר אדם טמא נכנס לבית ונטלו מזוית זו והניחו בזוית אחרת. אמר **רבא** עכבר נכנס וכבר בפיו נכנס אחריו ומצא פירורין צריך בדיקה, שאין דרך עכבר לפרר, אלא העכבר עם הכבר שנטל הלך (בו) ואלו הפירורין אינן ממנו, לפיכך צריך לבדוק, אבל אם נטל תינוק כבר ונכנס לבית ונכנס אחריו ומצא פירורין אין צריך בדיקה, שכן דרך התינוק לפרר. בעי רבא עכבר נכנס וכבר בפיו ועכבר יוצא וכבר בפיו כו'. בעי רבא כבר בשמי קורה צריך סולם להורידו או לא כו'. בעי רב אשי כבר בפי נחש צריך חבר להוציאו או לא כו'. אלו כולן עלו בתיקו. **מתני' רב יהודה אומר** בודקין אור ארבעה עשר **ובארבעה עשר שחרית ובשעת הביעור.** ירושלמי בשעת הביעור רבא אמר שעה חמישית. וחכמים אומרים לא בדק באור ארבעה עשר יבדוק ב"ד כו', כלומר אין צריך לבדוק שחרית בי"ד אלא אם לא בדק באור י"ד, אבל אם בדק אור י"ד אין צריך אחרי כן בדיקה כלל. **פירש רב חסדא** טעמא דר' יהודה דבעי שלש בדיקות, כנגד שלש אזהרות שהזהירה תורה על השבתת חמץ. ומותבינן עליה מהא דר' יהודה אומר כל שלא בדק באחד משלשה פרקים הללו שוב אינו בודק, אלמא ר' יהודה חדא דימנא בעי. ואוקימנא לעולם חדא דימנא בעי, ובהא פליגי, ר' יהודה סבר עד שעת ביעור בודק, שאם ימצא חמץ ישרפנו, אבל אחר זמן ביעורו אינו בודק, חיישינן דילמא אתי למיכל מיניה. וחכמים אומרים בודק בתוך המועד ולאחר המועד, פירוש כגון שהיה במדינת הים, ובא אחר הפסח שבודק, ואם ימצא חמץ שורפו, ולא חיישינן דילמא אתי למיכל מיניה. **ואקשינן ומי גזר ר' יהודה, והתנן** במנחות פרק [ר"ן] משקרב העומר יוצאין ומוצאין שוקי ירושלים מלאין קמח וקלי

הניח בזוית זו ומצא בזוית אחרת פלוגתא דרבן שמעון בן גמליאל ורבנן. דלרבנן[א] צריך בדיקה דחוששין שמא עכבר עשה ולא זהו שהניח ולית להו לרבנן הוא שאבד הוא שנמצא אלא כרשב"ג דאמר תיבדק כל השדה כולה [ב] אי נמי אתי אפי' כר' ומיירי כגון שאין יודע כמה ככרות הניח[ג] וצריך בדיקה שמא לא מצא כולם:

שאני אומר אדם טמא נכנס לשם. ופ"ת דהכא ובפרק קמא דחולין (דף ט:) גבי גלוחית תלינן באדם טמא ובפרק קמא דנדה (דף ז.) גבי ככר הנתון על גבי הדף ומדף טמא מונח תחתיה תלינן באדם טהור ותירץ ר"ת דאמר בפ"ק דשבת (דף טו:) גזרו על ספק כלים הנמצאים[ד] ולא גזרו על ספק אוכלין הנמצאים[ה] אי נמי גבי ככר[ו] רגלים לדבר שטהור הסירו אלא יפול על המדף ויטמא[ז]:

מפני שדרכו של תינוק לפרר.

ומיירי שיש פירורין כדי כל הככר ולכך אין צריך בדיקה[ח] ואפי' לרבן שמעון בן גמליאל דאמר תיבדק כל השדה כולה הכא רגלים לדבר יש שהפרורים מן הככר שהרי מיד נכנס אחריו:

מי אמרינן היינו הא דעל היינו הא דנפק. ואפילו לרשב"ג דאמר תיבדק כל השדה כולה הכא רגלים לדבר שהרי הוא עם הככר:

או דילמא אחרינא הוא. ואפי' לר' דאמר הוא שנמצא הוא שנאבד הכא חיישינן דמסתמא הראשונה נשאר בבית וזהו אחר שיצא:

בממוניה לא אטרחוהו רבנן.

פי' הכא דוק' דשמא יוציאנה[ט] או יאכלנה אבל היכא דאיכא חמץ אמר לעיל (דף ד:) דניחא ליה לאינש לבערה מלזה בממוניה:

ואם לא בדק בתוך המועד. פי' הקונטרס בשעה שעת וקשה לרבי יהודה קרי ליה שעת הביעור ולמה שינה לשונו[י] אלא בתוך המועד היינו מתחלת שבע עד סוף הפסח ולאחר המועד יבדוק כדי שלא יתערב לו חמץ של איסור[יא] בשל היתר ויאכלנו ורש"י לא רצה לפרש כן מפני שפירש במשנה דבודקים שלא יעבור בבל יראה[יב]: קונדרס

הניח בזוית זו ומצא בזוית אחרת פלוגתא דרשב"ג ורבנן דתניא קרדום שאבד בבית הבית טמא שאני אומר אדם טמא נכנס לשם ונטלו רשב"ג אומר הבית טהור שאני אומר השאילו לאחר ושכח או שנטלו מזוית זו והניח בזוית האחרת ושכח זוית מאן דכר שמיה חסורי מחסרא והכי קתני [א]קרדום שאבד בבית הבית טמא שאני אומר אדם טמא נכנס לשם ונטלו או שהניחו בזוית זו ומצאו בזוית אחרת הבית טמא שאני אומר אדם טמא נכנס לשם ונטלו מזוית זו והניחו בזוית אחרת רשב"ג אומר הבית טהור שאני אומר השאילו לאחר ושכח או שנטלו מזוית זו והניח בזוית זו ושכח אמר רבא [ב]עכבר נכנס וכבר בפיו ונכנס אחריו ומצא פירורין צריך בדיקה מפני שאין דרכו של עכבר לפרר ואמר רבא [ג]תינוק נכנס וכבר בידו ונכנס אחריו ומצא פירורין א"צ בדיקה מפני שדרכו של תינוק לפרר בעי רבא עכבר נכנס וכבר בפיו ועכבר יוצא וכבר בפיו מהו מי אמרינן היינו האי דעל והיינו האי דנפק או דילמא אחרינא הוא אם תמצא לומר [ד]היינו האי דעל והיינו האי דנפק עכבר לבן נכנס וכבר בפיו ועכבר שחור יוצא וכבר בפיו מהו האי ודאי אחרינא הוא או דילמא ארמוי ארמיה מיניה ואת"ל [ה]עכברים לא שקלי מהדדי עכבר נכנס וכבר בפיו וחולדה יוצאה וכבר בפיה מהו חולדה ודאי מעכבר שקלתיה או דילמא אחרינא הוא דאם איתא דמעכבר שקלתיה עכבר בפיה הוה משתכח ואת"ל [ו]אם איתא דמעכבר שקלתיה עכבר בפיה הוה משתכח עכבר נכנס וכבר בפיו וחולדה יוצאה וכבר ועכבר בפי חולדה מהו הכא ודאי איהו הוא או דילמא אם איתא דאיהו ניהו כבר בפי עכבר משתכח הוה בעי אישתכוחי או דילמא [ז]משום ביעותתא הוא נפל ושקלתיה תיקו בעי רבא כבר בשמי קורה צריך סולם להורידה או אין צריך מי אמרינן כולי האי לא אטרחוהו רבנן כיון דלא נחית מנפשיה לא אתי למיכלה או דילמא זימנין דנפל ואתי למיכלה ואם תמצי לומר [ח]זימנין דנפל ואתי למיכלה כבר בבור צריך סולם להעלותה או אין צריך [ט]הכא ודאי דלא עבידא דסלקה מנפשה או דילמא זימנין דנחית למעבד צורכיה ואתי למיכליה את"ל זימנין דנחית לצורכיה ואתי למיכלה כבר בפי נחש צריך חבר להוציא או אין צריך [י]בגופיה אטרחוהו רבנן בממוניה לא אטרחוהו רבנן או דילמא לא שנא תיקו: **מתני'** [ו]ר' יהודה אומר בודקין אור י"ד ובי"ד שחרית ובשעת הביעור וחכ"א [כ]לא בדק אור י"ד יבדוק בי"ד לא בדק בי"ד יבדוק בתוך המועד [א]לא בדק בתוך המועד יבדוק לאחר המועד [ג]לומה [ג] שמשייר יניחנו בצינעא כדי שלא יהא צריך בדיקה אחריו: **גמ'** מ"ט דרבי יהודה רב חסדא ורבה בר רב הונא דאמרי תרוייהו כנגד שלש השבתות שבתורה [1]לא יראה לך חמץ ולא יראה לך שאור [2]שבעת ימים שאור לא ימצא בבתיכם [3]אך ביום הראשון תשביתו שאור מבתיכם מתיב רב יוסף רבי יהודה אומר כל שלא בדק בשלשה פרקים הללו שוב אינו בודק אלמא בכולהו פרקים הללו שוב אינו בודק אלמא בשוב אינו בודק הוא דפליגי אלא רבי יהודה נמי אם לא בדק קאמר והכא בהא קמיפלגי מר סבר מקמי איסורא אין בתר איסורא לא גזירה דילמא אתי למיכל מיניה ורבנן סברי לא גזרינן ומי גזר ר' יהודה דילמא אתי למיכל מיניה והא [ז]תנן משקרב העומר יוצאין ומוצאין שוקי ירושלים שהם מלאים קמח וקלי

הכיס טמא. כל כלי הכיס טמאין שאני אומר אדם טמא נכנס לשם ומישמש בכל כלי הכיס: **זויס מאן דכר שמיה.** פתח בתבור וסיים בנמצא בזוית אחרת: **תסורי מיתסרא והכי קתני שאני אומר אדם טמא נכנס לשם.** ולקמן לתבור וגבי מצא בזוית אחרת שמא אדם טמא הניחו שם רבן שמעון כו'. וגבי חמץ נמי לרבנן חוששין שמא עכבר עשה וכיון דחוששין לעכבר יש לחוש נמי לא זהו אלא אחר ולרבן שמעון תולין באדם עצמו שהוא עשה ושכח וא"ל בדיקה: **ונכנס אחריו ומצא פירורין צריך בדיקה.** ואין תולין הככר בו שאין דרכו של עכבר לפרר ולא זהו ככר שהכניס העכבר: **אם תמצא לומר היינו האי דו'.** לא פשטא ליה דחיישינן דילמא אחרינא הוא אי נמי לא לריכנא למיבעי שחור ולבן אבל אי פשטא ליה דלא חיישינן אכתי שחור ולבן מיבעיא לן: **ארמוייה.** השליכו ממנו ונטלו הוא. וחכירו בחגיגה (ד' טו:) אי נקטיה ביד מאן מרמי ליה מן ידי: **לדידיה הוה שקיל ליה.** אם העכבר עצמו היה מביא: **כלר ועכבר בפי חולדה.** עכבר נכנס וכבר בפיו וחולדה יוצא' כשנכנס בו לבדוק ובפיה ככר מכאן ועכבר מכאן: **כלר בפי נחש.** בעיא בתפי נפשה היא ולא דמי להנך דלעיל ול"ג אמ"ל: [ט] **לא אטרחוהו.** ויבטל בלבו: **בממוניה.** לשכור חבר: **מתני' בתוך המועד.** בשעה שהוא מועד הביעור: **לאחר המועד.** משש שעות ולמעלה עד שתחשך[ו]: **גמ' שלש השבתות.** שלש לשונות של השבתה רמייה מיניה והשבתה: **אומא במכאן ואילך הוא דפליגי.** ולאו במידי אחרינא דרבי יהודה לא מצריך שלש בדיקות אלא הכי קאמר אם אור לארבעה עשר או שחרית או בשעה שש ורבנן אמרי אם לא בדק בתוך המועד יבדוק לאחריו: **ומר זוטרא מפני.** בהדיא בתחב משלשה פרקים: **לבער איסורא לא.** יבדוק דגזרינן דילמא אידי דעסיק ביה אתי למיכל מיניה: **משקרב העומר.** בו ביום יוצאים ומוצאים שוקי ירושלים מלאים קמח וקלי מן החדש למכור וקודם י"ט נקטף ונטחן ונתייבש הקלי בתנור: שלא

ח) [לעיל ב: מנחות סז:], **ט)** [לעיל ט: ועי"ש שם], **י)** [לשון הר"ן הביאו תוי"ט ומה שמשייר בלילה לצורכו שיאכל בלילה גם בבוקר], **יא)** מנחות סז:, **יב)** [ל"ל אחר ד"ה בממוניה], **יג)** [עי' פירש"י מנחות סז: ד"ה ובשעת], **יד)** [ועי' תוס' חולין ט: ד"ה שאני],

תורה אור השלם

1. מַצּוֹת יֵאָכֵל אֶת שִׁבְעַת הַיָּמִים וְלֹא יֵרָאֶה לְךָ חָמֵץ וְלֹא יֵרָאֶה לְךָ שְׂאֹר בְּכָל גְּבֻלֶךָ:

שמות יג ז

2. שִׁבְעַת יָמִים שְׂאֹר לֹא יִמָּצֵא בְּבָתֵּיכֶם כִּי כָּל אֹכֵל מַחְמֶצֶת וְנִכְרְתָה הַנֶּפֶשׁ הַהִוא מֵעֲדַת יִשְׂרָאֵל בַּגֵּר וּבְאֶזְרַח הָאָרֶץ: שמות יב יט

3. שִׁבְעַת יָמִים מַצּוֹת תֹּאכֵלוּ אַךְ בַּיּוֹם הָרִאשׁוֹן תַּשְׁבִּיתוּ שְׂאֹר מִבָּתֵּיכֶם כִּי כָּל אֹכֵל חָמֵץ וְנִכְרְתָה הַנֶּפֶשׁ הַהִוא מִיִּשְׂרָאֵל מִיּוֹם הָרִאשֹׁן עַד יוֹם הַשְּׁבִעִי: שמות יב טו

הגהות מהר"ב רנשבורג

א) מתני' לא בדק כו' לאחר המועד. עי' ערוך ערך מעד ודו"ק:

מוסף רש"י

ארמויי. נטל מידו (חגיגה טו:). **ובשעת הביעור.** בשעה שש, אבל מכאן ואילך לא יבדוק אפילו לא בדק בזמנו, דגזרינן משום דלמא אתי למיכל כשמולא אומו בפסח (מנחות סז:). **לא בדק בתוך המועד.** כלומר במועד שריפתו, דהיינו בשש (שם). **יבדוק לאחר המועד.** בתוך הפסח עצמו ולא גזרינן דלמא אתי למיכל מיניה (שם). ומה שמשייר. אחר בדיקתו לאכילתו (לעיל ט:). **משקרב העומר יוצאין.** מיד כשיוצאין מוצאין שוקי ירושלים מלאות קמח וקלי מתבואה חדשה (מנחות סז:).

מוסף תוספות

א. דחרשישין לאדם טמא. תוס' שאנן. **ב.** קאמר הכא נמי פלוגתא דרשב"ג ורבנן. תוס' הרא"ש. **ג.** ואם לא מפני שינוי הזויות לא היה לו לחוש. מי' רבינו דוד. **ד.** שיש להם טהרה בטבילה. תוס' הרא"ש. **ה.** שאין להם טהרה עולמית. תוס' ר"פ. **ו.** שמדף טמא מונח תחתיה ואי אפשר לכבר ליפול. אלא אם כן נגע למדף טמא. תוס' מולין ט: **ז.** [ו]אדם טמא למה היה מסירו כמו כן היה מטמא בהסרתו. תוס' שאנן. אבל הכא וגבי צלוחית, טמאים וטהורים שכיחי ותלינן לחומרא. תוס' הרא"ש.

ח. דאל"כ אע"פ שדרכו של תינוק לפרר למה אין צריך בדיקה דילמא לא אכילה כוליה. ריטב"א. **ט.** לחוץ. תוס' הרא"ש. **י.** דהו"ל למימר אם לא בדק בתוך זמן ביעור יבדוק לאחר זמן ביעור. תוס' ר"פ. **יא.** ואע"ג דקי"ל כר"ש דחמץ שעבר עליו הפסח אינו אסור אלא משום קנס, דקנסוהו משום שעבר עליו בב"י ובב"י, הכא נמי קנסוהו הואיל ולא בדק ובא לשגגת לא ימצא. תוס' הרא"ש. ועי"ע בגלשויס מה שדנו מזה. **יב.** [ו]כיון דאחר הפסח הוא, אינו עובר. תוס' ר"פ.

שלא ברצון חכמים. דאיכא למיגזר דילמא כי מעסקי ביה אתי למיכל מייניה: **ר' יהודה אומר זו' מפוך שלא הפרסה נו.** קצירה כדרך כל השנה אלא בידים קוטפין המלילות מן הקרקע דהא אסור לקצור לפני העומר דכתיב (ויקרא כג) עומר ראשית קצירכם אל הכהן שהוא תחלה לקצירה זכור הוא את איסור החדש על ידי שינוי המעשה ולא אתי למיכל: **טחינה והרקדה.** שהרי קמח מגיעה דהיה בידים (ה) וכשטחנוהו והרקידוהו איזה שינוי היה שם דלא ליתי למיתב לפומיה ההיא שעתא: ומשנינן **טחינה.** לא היו טוחנין אותו ברחים של מים אלא ברחים של יד דהוי שינוי לזכרון: **על גבי נפה.** לגד תחתון של נפה הופך הנפה על פניה: **אלא הא דתנן.** במנחות קולרין בית השלחין כדרך חול קודש לעומר: **ושל בית העמקים.** תבואה הגדילה בין העמקים. וטעמא מפרש התם כתוב אחד אומר(ו) וקצרתם את קצירה והבאתם אלמה מותר לקצור קודש לעומר וכתוב אחד אומר עומר ראשית קצירכם דמשמע שהוא קודש לכל קציר הא כיצד ממקום שאתה מביא עומר אי אתה קולר קודש לו וממקום שאי אתה מביא עומר אתה קולר ותנן בפרק כל הקרבנות (מנחות פה.) אין מביאין סולת למנחה לא מבית הוצלין ולא מבית השלחין ולא מבית העמקים מפני שתבואה שלהן אינה מן המובחר: **מאי איכא למימר.** הא ליכא התם שינויא דהא קולרין קתני ובמגל ולא גזרינן דילמא אתי למיכל ואוקמיה לההיא כר' יהודה במסכת מנחות בפרק ר' ישמעאל (דף עא.) מדקתני סיפא אנשי יריחו קולרין לפני העומר כו' ולא מיחו בידם חכמים ואמרינן מאן שמעת ליה דאמר מיחו ולא מיחו ר' יהודה: **חדש מבדל בדילי מייניה.** שהרי לא הורגלו לאוכלו כל השנה ואין למודין לפשוט יד להושיט לפיהם אבל חמץ למודין הן בכך כל השנה: **דרבנן אדרבנן לא קשיא.** בתמיה. דלא משנית אלא לר' יהודה והא דרבנן נמי קשיא דבמתני' לא גזרינן והתם קתני שלא בדלון חכמים דמשמע דגזר ר' מאיר דהוא מבני פלוגתיה דילמא אתי למיכל: **הוא עצמו מחזר עליו לשורפו.** אע"ג דבעלמא גזרינן בדבר שעסוק בו שלא יושיט לפיו הכא בבדיקת חמץ ליכא למיגזר דהוא עצמו כל עסקו זה בחמץ אינו אלא מחזר עליו לשורפו אין לך זכרון לאיסור גדול מזה: **ומיכל קא אכיל מייניה.** בתמיה: **קמח וקלי תנן.** ואין אנו רואיין לאכילה: **מקלי ואילך.** לאחר שנתייבש בתנור אין לחוש לאכול: **מעיקרא.** בעודו רך בקליות קודם שיתיבש מאי איכא למימר: **וכי תימא.** זכור הוא ע"י הקיטוף כדאשי רבא לעיל בית השלחים דליכא קיטוף מאי איכא למימר: **אלא בדוחפא.** וטעמא דרבי יהודה משום דבדילי מייניה ומחמץ לא בדיל מייניה שרגיל בו כל שעה: כל נר שבגמ' היינו הכלי קרוייס"ל: **מנטפא.** טיפין דקות כשהפתילה מבערת: **ואפי' היא של חרס.** אותה שפופרת דמאיסא אפ"ה אסור דילמא אתי למיכל מינה ותניא(ו) הנותן שמן לנר חייב משום מבעיר והמסתפק ממנו חייב משום מכבה: **ורבי יהודה מפיר.** ואע"ג דשמן הכל תדירין בו. ודרבנן אדרבנן ליכא לאקשויי דהא אוקימנא טעמא בחמץ משום דהוא עצמו מחזר עליו לשורפו: קשר של קיימא שהוא עשוי שלא להתירו לעולם הוי אב מלאכה במסכת שבת [קיא:]: **לא יהא קושרו.** דהוי קשר של קיימא אלא עונבו ולא גזרי' עניבה אטו קשירה: **כורך.** כריכה בעלמא: **פונדא.** אזור חלול: **פסיקייא.** פייסל"א שכורכין סביבות שוקיים: **שלא יענבנו.** גזירה משום קשירה הוא ל ועסוק בכך: **קשיא דרבנן.** דשפופרת אדרבנן דחבל: **שמן.** זה בשמן דכל שנה מיחלף ואתי למיכליה: **קושרין דלי בפסיקייא.** דלאו קשר שעשוי להתקיים הוא דאינו מפסיד פסיקייא שלו בכך: **אבל לא בחבל.** שמא ייחנו שם עולמית: **אי נימא חבל דעלמא.** שתשמישו לכך ואיכא למיחש שמא ייחנו שם: **חבל דגרדי.** שאינו רואי למילוי מים תמיד ורבי יהודה מתיר ולא גזר גבי שבת כדאוקימנא טעמא דמשום חומרא דשבת פרשי אינשי מאיסורא דיליה ומזכרין הן אבל דרבנן דהכא אדרבנן דעניבה קשיא: ומשנינן **חבל בחבל מיחלף בו'.** והשתא איתרצו כולהו דרבנן גזרו כל היכא דמיחלף בין בשבת בין בשאר איסורי הילכך בחדש לפני העומר גזרו וכן בשפופרת וכן בחבל אבל (ה) בחמץ לא משום דמוהר עליו לשורפו ובעניבה נמי לא משום דלא מיחלפא ורבי יהודה גזר בכל מילי דלא בדילי מייניה ובמידי דבדילי מייניה לא גזר הילכך בחמץ גזר אבל בחדש בדילי מייניה ובכל הנך דשבת משום דבדילי מייניהו ודקא מחמיר בעניבה משום דקסבר היא גופא קשירה היא: **בכור.** אסור להטיל בו מום ואפי' לגרוס כדתניא מוס לא יהיה בו [ויקרא כב] אין לי אלא שלא יטיל בו מום מניין שלא יגרוס לו ת"ל [שם] כל מום במסכת בילה (מ:): **אין מקיזין דם.** אפי' במקוס שאינו עושה בו מום דהיינו בכל מקוס שבו אם אינו חותך ממנו עצם או פוגם שפתו או אזנו וכל דבר שאינו חוזר לקדמותו הוי מום אידך לא הוי מום וקא גזר רבי יהודה אטו מקוס שעושה בו מום ואע"ג דקדשים הכל בדילין מהן. מחלוקת רבי שמעון ורבי יהודה בתורת כהנים(ו): על

הוא דכל היכא דלא בדיל מייניה גזר ביה ר' יהודה, והתנן לא יקוב אדם שפופרת של ביצה כו', ור' יהודה מתיר, הנה השמן לא בדיל מייניה, ולא גזר ר' יהודה שמא יסתפק מן השמן שבשפופרת של ביצה. ושנינן שאני שבת דחמיר ליה. **איני** והא קשירת דלי בחבל דשבת היא וחכמים מתירין לענבו ור' יהודה אוסר, קשיא דרבנן אדרבנן ודר' יהודה אדר' יהודה. ושנינן רבנן אסרי בשפופרת דכיון דלא מאיסא אתי לאסתפוקי מייניה, דשמן בשמן מיחלף, כלומר הרואה אותך אוכל שמן יאכל גם הוא זה, לפיכך גזרו לעשות שפופרת על פי הנר, אבל הרואה אותך עונב בשבת לא יקשור, דאתי למימר אלו היתה הקשירה מותרת לא היה עונב אלא קושר, לפיכך לא גזרו בו, ור' יהודה לאו משום דגזר עניבה אטו קשירה אלא משום דסבר העניבה קשירה מעליא היא. **והא** דרמינן דרבנן אדרבנן קושרין דלי בפסקיא אבל לא בחבל כו', ור' יהודה דאמר בהדיא כל קשר שאינו של קיימא מותר, וכן הא דרמינן דר' יהודה אדר' יהודה, והתניא בכור שאחזו דם כו', דברים פשוטין הן.

קוצרין בית השלחין. פירש רש"י ממקוס שאי אתה מביא אתה קולר וכו' ובית השלחין וכל הנהו אע"ג דתניא בפרק כל הקרבנות (מנחות דף פה.) אם הביא כשר כיון דלכתחלה לא יביא משבינן ליה ממקוס שאי אתה מביא ואין לתמוה מי איכא מידי דמדאוריתא לכתחלה אסור ובדיעבד שרי דליכא מילי טובא דבעינן שיהנה הכתוב עליו לעכב כגון קדשים(א): **אבל לא גודשין.** דבגדישה ליכא פסידא אם יתמין אחר העומר דדוקא משום פסידא התירו קצירה שממהרין ליקצר משאר פירות ואי לא קצרי להו פסדי והא דשרי רבי יהודה קמח וקלי לעיל(ב) יש לומר משום עולי רגלים הקילו ור' מאיר אוסר בקמח(ג) ושרי קצירה לקמן בפ' מקום שנהגו (דף נו.) דקתני במילתיה קולרין בדלון חכמים והיינו משום פסידא וכן פי' הקונטרס במנחות ואם תאמר א"כ מאי פריך(ד) דילמא הכא שרי רבי יהודה משום פסידא אבל גבי חמץ גזרינן ויש לומר משום מצות ביעור יש להתיר כמו משום פסידא: **כורך עליו פונדא.** לאו דוקא כורך דאפילו לקשור יכול(ה) דלא מבטל ליה ובלבד שלא יענבנו(ו) אחבל קאי:

כל היכא דבדיל מייניה לא גזר ר' יהודה. דר' מאיר אדר"מ לא רצה להקשות דלעיל גזר גבי חדש(ז) וגבי בכור לא גזר דבפרק כל פסולי המוקדשין (בכורות לג: ושם) תניא בכור שאחזו דם מקיזין לו במקוס שאין עושין לו מום דברי ר' מאיר ורבי יהודה אומר וכו'(ח) משום דאיכא לשנויי שאני בכור דאיכא פסידא(ט): זה

שלא ברצון חכמים (הן עושין) דברי ר"מ רבי יהודה אומר ברצון חכמים היו עושין ולא קא גזר ר' יהודה דילמא אתי למיכל מיניה אמר (ה) (ו) רבא שאני חדש שמתוך שלא התרת לו אלא על ידי קטוף הוא זכור א"ל אביי תינח בשעת קטיפה טחינה והרקדה מאי איכא למימר הא לא קשיא טחינה ברחיא דיד הרקדה ע"ג נפה אלא הא דתנן (ז) קוצרין בית השלחים ושבעמקים אבל לא גודשין ואוקימנא כרבי יהודה מאי איכא למימר אלא אמר אביי חדש בדיל מיניה חמץ לא בדיל מיניה אמר רבא דרבי יהודה אדרבי יהודה קשיא דרבנן אדרבנן לא קשיא (ז) דר' יהודה אדר' יהודה לא קשיא כדשנינן דרבנן אדרבנן נמי לא קשיא הוא עצמו מחזר עליו לשורפו מיכל קאכיל מיניה רב אשי אמר דר' יהודה אדר' יהודה לא קשיא קמח וקלי תנן (ז) הא דרב אשי (ז) בדותא היא התינח מקלי ואילך מעיקרא עד קלי מאי איכא למימר וכ"ת על ידי קיטוף כדרבא אלא קוצרין בית השלחין ושבעמקים ואוקימנא כרבי יהודה מא"ל אלא דרב אשי בדותא היא וכל היכא דלא בדיל מיניה מי גזר רבי יהודה (ז) והתנן (א) לא יקוב אדם שפופרת של ביצה וימלאנה שמן ויתננה בצד הנר בשביל שתהא מנטפת ואפי' היא של חרס ור' יהודה מתיר התם משום חומרא דשבת מבדל בדילי ורמי דשבת אשבת (ז) דתניא חבל דלי שנפסק לא יהא קושרו אלא עונבו רבי יהודה אומר כורך עליו פונדא או פסקיא ובלבד שלא יענבנו קשיא דרבי יהודה אדרבי יהודה קשיא דרבנן אדרבנן דרבנן אדרבנן לא קשיא שמן בשמן מיחלף עניבה בקשירה לא מיחלף דרבי יהודה אדר' יהודה לא קשיא טעמא דרבי יהודה לאו משום דגזר עניבה אטו קשירה אלא משום דקסבר עניבה גופה קשירה היא ורמי רבנן אדרבנן (ז) דתנן (ב) קושרין דלי בפסקיא אבל לא בחבל ורבי יהודה מתיר חבל דמאי אילימא חבל דעלמא ורבי יהודה מתיר קשר של קיימא הוא דודאי אתי לבטולי אלא פשיטא דגרדי וגזרו רבנן חבל דגרדי אטו חבל דעלמא אין חבל בחבל מיחלף עניבה בקשירה לא מיחלפא וכל היכא דבדיל מיניה לא גזר רבי יהודה' (ד) והתניא (ז) בכור שאחזו דם אפי' הוא מת אין מקיזין לו דם דברי ר' יהודה וחכ"א (ג) יקיז ובלבד שלא יטיל בו מום התם מתוך שאדם בהול על

בו שלא יושיט לפיו הכא בבדיקת חמץ ליכא למיגזר דהוא עצמו כל עסקו זה בחמץ אינו אלא מחזר עליו לשורפו אין לך זכרון לאיסור גדול מזה: **ומיכל קא אכיל מייניה.** בתמיה: **קמח וקלי תנן.** ואין אנו רואיין לאכילה: **מקלי ואילך.** לאחר שנתייבש בתנור אין לחוש לאכול: **מעיקרא.** בעודו רך בקליות קודם שיתיבש מאי איכא למימר: **וכי תימא.** זכור הוא ע"י הקיטוף כדאשי רבא לעיל בית השלחים דליכא קיטוף מאי איכא למימר: **אלא בדוחפא.** וטעמא דרבי יהודה משום דבדילי מייניה ומחמץ לא בדיל מייניה שרגיל בו כל שעה: כל נר שבגמ' היינו הכלי קרוייס"ל: **מנטפא.** טיפין דקות כשהפתילה מבערת: **ואפי' היא של חרס.** אותה שפופרת דמאיסא אפ"ה אסור דילמא אתי למיכל מינה ותניא(ו) הנותן שמן לנר חייב משום מבעיר והמסתפק ממנו חייב משום מכבה: **ורבי יהודה מפיר.** ואע"ג דשמן הכל תדירין בו. ודרבנן אדרבנן ליכא לאקשויי דהא אוקימנא טעמא בחמץ משום דהוא עצמו מחזר עליו לשורפו: קשר של קיימא שהוא עשוי שלא להתירו לעולם הוי אב מלאכה במסכת שבת [קיא:]: **לא יהא קושרו.** דהוי קשר של קיימא אלא עונבו ולא גזרי' עניבה אטו קשירה: **כורך.** כריכה בעלמא: **פונדא.** אזור חלול: **פסיקייא.** פייסל"א שכורכין סביבות שוקיים: **שלא יענבנו.** גזירה משום קשירה הוא ל ועסוק בכך: **קשיא דרבנן.** דשפופרת אדרבנן דחבל: **שמן.** זה בשמן דכל שנה מיחלף ואתי למיכליה: **קושרין דלי בפסיקייא.** דלאו קשר שעשוי להתקיים הוא דאינו מפסיד פסיקייא שלו בכך: **אבל לא בחבל.** שמא ייחנו שם עולמית: **אי נימא חבל דעלמא.** שתשמישו לכך ואיכא למיחש שמא ייחנו שם: **חבל דגרדי.** שאינו רואי למילוי מים תמיד ורבי יהודה מתיר ולא גזר גבי שבת כדאוקימנא טעמא דמשום חומרא דשבת פרשי אינשי מאיסורא דיליה ומזכרין הן אבל דרבנן דהכא אדרבנן דעניבה קשיא: ומשנינן **חבל בחבל מיחלף בו'.** והשתא איתרצו כולהו דרבנן גזרו כל היכא דמיחלף בין בשבת בין בשאר איסורי הילכך בחדש לפני העומר גזרו וכן בשפופרת וכן בחבל אבל (ה) בחמץ לא משום דמוהר עליו לשורפו ובעניבה נמי לא משום דלא מיחלפא ורבי יהודה גזר בכל מילי דלא בדילי מייניה ובמידי דבדילי מייניה לא גזר הילכך בחמץ גזר אבל בחדש בדילי מייניה ובכל הנך דשבת משום דבדילי מייניהו ודקא מחמיר בעניבה משום דקסבר היא גופא קשירה היא: **בכור.** אסור להטיל בו מום ואפי' לגרוס כדתניא מוס לא יהיה בו [ויקרא כב] אין לי אלא שלא יטיל בו מום מניין שלא יגרוס לו ת"ל [שם] כל מום במסכת בילה (מ:): **אין מקיזין דם.** אפי' במקוס שאינו עושה בו מום דהיינו בכל מקוס שבו אם אינו חותך ממנו עצם או פוגם שפתו או אזנו וכל דבר שאינו חוזר לקדמותו הוי מום אידך לא הוי מום וקא גזר רבי יהודה אטו מקוס שעושה בו מום ואע"ג דקדשים הכל בדילין מהן. מחלוקת רבי שמעון ורבי יהודה בתורת כהנים(ו): על

שאינו של קיימא מותר, וכן הא דרמינן דר' יהודה אדר' יהודה, והתניא בכור שאחזו דם כו', דברים פשוטין הן.

ובלבד שלא יטיל בו מום. שלא יחמוך ושלא יפגום את אזנו ואת ניב שפתיו שאין עתיד לחזור ולהתרפאות דסבר רבנן כל שכן אי לא שריית ליה במקוס שאין עושה בו מום אתי למעבד במקוס מוס (בכורות לג:).

פג א מיי' פ"ה מהל' שבת הלכה יב סמג לאוין סה טוש"ע או"ח סי' רסה סעיף ח:

פד ב מיי' פ"ג מהלכות שבת הלכה ג סמג לאוין סז טוש"ע או"ח סי' שז סעיף ד:

פה ג מיי' פ"ג מהלכות בכורות הל' יג סמג לאוין שמג טוש"ע י"ד סי' שיג סעיף ו:

לעזי רש"י

קרוישי"ל. מנורה.
פיישל"א [פיישול"א]. חגורה, רצועה.

מוסף תוספות

א ר"ש. דהא איכא מילי טובא בקדשים. תוס' שאנן. ב. [ו]הא התם ליכא פסידא. מי' הר"ן. ג. דמשום עולי רגלים ליכא למישרי. שם. ד. דר' יהודה אדר' יהודה. שם. ה. דהא ר' יהודה גופי' שרי קשירה בחבל גרדי וכ"ש דאיכא למישרי בפונדא או פסיקיא. שם. ו. לא קאי אפונדא או פסיקיא אלא. שם. ז. אע"ג דבדילי מיניה. שם ח. אלמא לא גזר ר"מ. תוס' הרא"ש. ט. דשמא ימות הבכור. תוס' ר"פ.

רבינו חננאל

שלא ברצון חכמים דברי ר' מאיר, ר' יהודה אומר ברצון חכמים היו עושין, דאלמא מתעסקין היו בחדש בזמן איסורו, ולא גזר ר' יהודה שמא יאכל ממנו. ופריק רבא שאני חדש הואיל ולא התירו חכמים לקצור כדרכו אלא בקטוף, כדכתיב וקטפת מלילות, זכור הוא כי אסור לאכול מן החדש, וכן בטחינה לא התירו לו לטוחנו אלא ברחים של יד, והרקדה ע"ג נפה, כיון דחזי כל הני שינויי אתי למדכר ולאימנועי. ואקשינן בית השלחין, דתנן קוצרין בית השלחין מאי איכא למימר, הנה קוצרין בלא שינוי. ופריק אביי חדש בדיל מיניה, פירוש מובדל הוא ממנו מכמה זמן ואינו אוכלו אלא עד שיראה שהותר, אבל החמץ שאינו מובדל ממנו כלל אלא אוכלו בכל שעה יתראה לו כי בהתירו עומד ויבא לאכול ממנו, לפיכך גזרו עליו. אמרינן עלה והא דקשיא ר' יהודה אדר' יהודה שנינן כאביי, והא דתנינן במתניתין בלשון חכמים הוא ר' מאיר. קשיא דר' מאיר אדר' מאיר, אמאי בחמץ לא גזר ובחדש גזר. ושנינן הנה הוא מחזר על החמץ כדי לשרפו יאכל אותו, לפיכך לא גזרו, אבל החדש דלא מתעסק ביה כדי לשרפו, אלא כדי לאכלו מתעסק ביה גזרינן ביה. **ובא רב אשי** לפרק שאני חדש דקמח וקלי תנן, כלומר לא התירו לו אלא על ידי קליה. ודחינן לה הכי הא בריתא היא כלומר חיצונה היא ולא נשנת בין החכמים. **ואקשינן** אפירוקא דאביי, וכללא